
Ontologinių Heideggerio tyrimų likimas: dėsninga (ne?) sėkmė

Milda Paulikaitė

*Kauno Vytauto Didžiojo universitetas,
Humanitarinių mokslų fakultetas,
Filosofijos katedra,
K. Donelaičio g. 52,
LT-3000 Kaunas,
tel./faksas 8-37-740492,
el. paštas mildai@hotmail.com*

Straipsnyje nagrinėjamas ir netradiciškai interpretuojamas M. Heideggerio ontologinių tyrinėjimų baigties klausimas. Pirminis Heideggerio veikalas *Buvimas ir laikas* planas taip ir liko neįgyvendintas. Pats Heideggeris šį knygos neužbaigtumo faktą komentuoja, teigdamas, kad pagrindinė ontologinių tyrimų nesėkmės priežastis – metafizinė šių tyrimų prigimtis ir objektyviai metafizinė jų kalba. Mano nuomone, principinio buvimo klausimo tyrimų neužbaigtumo priežasčių pirmiausia reikia ieškoti pačiame klausime ir jo formuluotėje. O atsakymo į buvimo klausimą nebuvimas, manyčiau, nėra vienareikšmis: į tuštumą atsiveriantis nutrūkęs Heideggerio pasakojimas skaitytoją visgi atgręžia nuo būtybės analizės prie autentiškai ontologiško buvimo supratimo egzistencialo. Šia prasme vėlyvojo Heideggerio *Kehre* nelabai nutolsta nuo *Buvime ir laike* pradėto kelio buvimo ne-paslėpties link.

Raktažodžiai: Heideggeris, ontologija, antropologija, būtis ir būtybė, egzistenciali analitika

---

IVADAS

Ontologiniai Heideggerio buvimo klausimo tyrimai liko neužbaigti, bent jau pirmajame, „filosofiškiausiam“ ir „metodologiškiausiam“, jo tyrimų etape. Ši „nesėkmė“ – viena labiausiai intriguojančių ir neraminančių visoje filosofijos istorijoje. Pats Heideggeris mėgina analizuoti ir komentuoti šį *Buvimo ir laiko*¹ neužbaigtumo faktą teigdamas, kad pagrindinė ontologinių tyrimų nesėkmės priežastis – metafizinė jų prigimtis, nuo kurios jam nepavyko atsiriboti. Kalbėdamas apie savo tyrimų metodą, Heideggeris bandė akcentuoti ypatingai ne-objektinį ir ne-metafizinį jų pobūdį, bet tiek tą pobūdį, tiek tyrimus formuluavo ta pačia objektyviaja metafizikos kalba. Todėl koreguodamas savo ontologinių tyrimų „metodą“ vėlyvojo savo *Kehre* metu pirmiausia Heideggeris keičia savo kalbą į ją perkeldamas ir visų savo tyrimų svorio centrą [4: 72 ir toliau].

Tuo tarpu manyčiau, kad būdas, kuriuo Heideggeris formuluoja savo buvimo klausimą *Buvime ir laike*, yra vertas specialesnio ir detalesnio dėmesio. Šios nesėkmės ir principinio buvimo klausimo tyrimų neužbaigtumo priežasčių pirmiausia reikia ieškoti klausime ir jo formuluotėje. O ir atsakymo į buvimo klausimą nebuvimas nėra toks jau vienareikšmis, kad *Buvimą ir laiką* būtų galima nurašyti kaip nepavykusį bandymą užmegzti su buvimu autentiškai ontologiską santykį. Šio tyrimo užduotis – per-

žvelgti formaliąją buvimo klausimo struktūrą joje ieškant raktą į buvimo (ne)paslėpties mįslę.

Formalią buvimo klausimo struktūrą Heideggeris įvardija savo veikalų pradžioje. Klausimą (*Fragen*) jis suskaido į jo sudedamuosius elementus: tai, apie ką yra klausama, – klausimo *klausiamąjį* (*Gefragtes*); tą, kurio yra klausama, kuris yra apklausiamas ieškomoju klausimu – *apklausiamąjį* (*Befragtes*); dar taip pat šį klausimą keliantįjį – *klausiantįjį* (*Fragend*); taip pat ir tą klausiamojo aspektą, kuris rūpi klausiančiajam, – tai, kas turi būti išklausta, – *išklausiamąjį* (*Erfragtes*) [6: 5]. Iš eilės šiuos klausimo elementus ir aptarsime.

KLAUSIAMASIS – BUVIMAS

Mėgindami apibrėžti buvimo klausimo *klausiamąjį* – patį *buvimą* – iš karto susiduriame su pamatine visai Heideggerio filosofijai, taip pat bet kuriai ontologinei teorijai būties ir būtybės perskyra. Būtybė yra apibrėžtas objektas, į kurį atsiremia tiriančiojo žvilgsnis, tuo tarpu buvimas, pats nebūdamas jokia būtybe, o vien būtybės buvimu, kuriuo būtybė būva, yra neapibrėžtas neobjektiškumas: būtybė yra daiktas, buvimas yra procesas. Skiriasi ir šios perskyros elementus įvardijančios sąvokos: būtybė yra aprašoma daiktinėmis kategorijomis, o buvimui nusakyti Heideggeris renkasi egzistencialus. Tai Heideggerio

„išrastos“ sąvokos, žyminčios ne objektų savybes, o proceso pobūdį: egzistencialais yra nusakoma, *kaip* būtybė būva.

Kadangi buvimas taip esmingai skiriasi nuo būtybės, tai ir jį tiriantis pažinimas taip pat turi būti visiškai kitoks. Jis turi būti neobjektiškas, tuo tarpu bet kuris pažinimas savo prigimtimi yra natūraliai objektiškas. Šiai ypatingai pažinimo rūšiai nusakyti Heideggeris įveda dar vieną perskyrą – *ontinio* ir *ontologinio* pažinimo. Iš esmės juos skiria jų tyrimų „objektas“: ontinio tyrinėjimo objektas yra būtybė, ontologinis tyrinėjimas yra nukreiptas į buvimą, bet ne kaip į objektą, o kaip į būtybės „išobjektinimą“, kad tokiu būdu iš įobjektinimo rėmų būtų išlaisvintas buvimas. Joks ontinis tyrinėjimas negali prasiskverbti iki buvimo, jis visada paverčia jį objektu – būtybe, tad buvimą gali pasiekti tik neobjektyvuojantis ontologinis tyrinėjimas. Bet kuris mokslinis pažinimas būtybes tiria kaip objektus – *kokios* jos yra. Tikrasis pažinimas, Heideggerio nuomone, turėtų būti ontologinis būtybės studijavimas, jos buvimo tyrinėjimas – *kaip* ji yra.

Buvimą nuo būtybės skiria *transcendencijos* riba. Tradiciškai suprantama transcendencija žymi neperžengiamą bedugnę, principinį imanencijos ir transcendencijos sričių skirtingumą, neleidžiantį joms susisiekti. Heideggeris transcendenciją supranta savaip ir, kaip visuomet, savojo supratimo ieško sąvokos etimologijoje. Lotyniškai *transcendens* reiškia „peržengiantis“. Heideggeriui transcendencija yra ne neperžengiamos ribos nustatymas ir viena kitai transcendentišku sričių išskyrimas, o, atvirkščiai, tos ribos peržengimas ir transcendentišku sričių tuo peržengiančiuoju – transcendojančiu – žingsniu sujungimas [1: 261]. Tradicinė transcendencija iš esmės yra subjektą ir objektą išskiriančios objektyvacijos pasekmė. Mėgindamas „išobjektinti“ objektais tapusius fenomenus, tuo judesiu Heideggeris naikina ir juos tokiais padariusią transcendentinančią subjekto – objekto perskyrą. Tai jis daro atskleidždamas pirminį fenomenų transcendentškumą, kuris galiausiai yra paties žmogiškojo štai-buvimo (*Dasein*)² būdas.

Transcendencijos sąvokoje slypi ir dar vienas jos reikšmės aspektas. Pasinaudosime trumpa ir tikslia M. Gelveno formuluote jo knygoje, skirtoje Heideggerio veikalo *Buvimas ir laikas* analizei: „*‘Transcendencija’ nurodo tokią būseną arba vietą, kurioje arba iš kurios galima apmąstyti žmogiškosios patirties visumą*“ [2: 201]. Norint apžvelgti kokią nors visumą, reikia būti už jos ribų, nes būnant jos viduje matyti tik atskira jos sritis ir nematyti visumos. Norėdamas ištirti žmonių pasaulį, filosofas „protu“ išeina už jo ribų ir taip mąstydamas jo visumą atsiduria antgamtiškojo Dievo vietoje. Lygiai taip ir subjektas, norėdamas tirti objektus, turi išskirti save iš jų tarpo ir tapti jiems transcendentišku. Noras pa-

žinti ir aprėpti visumą nubrėžia transcendencijos ribą. Prieš tiriančiojo akis atsiveria pageidautoji visuma, bet iškyla nauja problema – ji yra „anapus“, tiriančiajam transcendentiška. Rodos, tai – neišsprendžiama problema: kaip pažinti objektą, jei pažinimo galimybei reikalinga transcendencija, kuri jį padaro negalimu? Ši problema sprendžiama neobjektinio pažinimo pagalba. Dera pastebėti, kad palyginus nesunkiai susidorojantis su ontinėmis, Heideggerio nuomone, tariamomis transcendencijomis, turi jis ir savo bedugnę, ne ontinę, bet kur kas rimtesnę – ontologinę. Tai ta pati būtybės – buvimo perskyra. Ši transcendencija kyla iš poreikio turėti transcendentinį horizontą, iš kurio būtų galima apžvelgti mus dominantį tiriamąjį. Vos tik mūsų tiriantysis žvilgsnis nukreipiamas į buvimą, jis mus automatiškai perkelia į jam transcendentiškos būtybės sritį, tik iš kurios ir tegalima matyti bei tirti buvimą. Ar tai nėra ta pati objektyvacija ir jos pažinimui reikalingos distancijos tarp subjekto ir objekto pasidarymas? Tiek, kiek buvimo – būtybės perskyra yra transcendentinė ir reikalinga buvimo pažinimui, – tiek ji neišvengiamai yra objektinė. Bet buvimas nėra objektas, o būtybė nėra jį pažįstantis subjektas (nors buvimą tiriantis štai-buvimas, žinoma, yra būtybė), ji yra tas pats tiriamasis objektas, kuriame ieškoma buvimo. Iš objektinio pažinimo pusės su objektyvacijos įpročiu, netgi instinktu priartėję prie buvimo, matome jį kaip transcendentišką objektą, kur kas „transcendentiškesnį“ už ontines objektyvacijas. Ieškodami galimybės transcendouoti (peržengti) būtybę ir buvimą skiriančią ribą, tai darome neigdami ir naikindami objektyvaciją, o tai reiškia, kad ir pačią transcendenciją, ir jos peržengimą bei atitinkamai jį įgalinantį pažinimo neobjektiškumą tenka įvardyti tais pačiais objektinio pažinimo terminais juos paneigiant. Iš čia ir Heideggerio kalbėjimo apofatiškumas.

Dabar galima persikraustyti į būtybės sritį ir pasišvalgyti, kokias buvimo perspektyvas atveria šis buvimo – būtybės horizontas. Pereiname prie apklausojo štai-buvimo analizės.

APKLAUSIAMASIS – ŠTAI-BUVIMAS (*DASEIN*)

1. Egzistencialios analitikos uždavinys

Štai-buvimas yra grynas egzistencijos faktas, reiškiantis tik tiek, kad kažkas yra, kontingentišką būtinumo ar atsitiktinumo požiūriu nekvalifikuotą buvimą. Bet tuo pačiu jis yra ir *štai-buvimas*, žmogaus buvimas, kuris yra buvimo parodymas, – prievoksmis „štai“ apibrėžia savitą žmogiškojo štai-buvimo būdą. Heideggeris išnaudoja ne tik šio žodžio vidinę sandarą, bet ir jo dviprasmiškumą. Štai-buvimas yra kasdieniškoji egzistencija, kurios egzistenciali struktūra slypi joje pačioje.

Štai-buvimas būva ypatingu būdu: „<...> *Štai-buvimo (Dasein) struktūrai priklauso tai, kad savo buvime jis yra buvimo santykyje su tuo buvimu*“ [6: 12]. Štai-buvimas skiriasi nuo visų kitų būtybių tuo, kad jai rūpi jos pačios buvimas, kad ji savo buvimą turi kaip klausimą ir problemą.

Heideggeris tikslina terminą, nusakantį buvimą, kuriuo būva štai-buvimas: „*Patį buvimą, su kuriuo štai-buvimas (Dasein) gali vienaip ar kitaip būti santykyje ir visada kaip nors jame yra, mes vadiname egzistencija*“ [6: 12]. Atitinkamai savęs, t. y. savo buvimo, suvokimas vadinamas *egzistenciniu*. Egzistencija yra kasdienis nereflektuotai suvoktas buvimas ir kaip toks jis priklauso ontikos sričiai. Jame nekeliama klausimo apie ontologinę egzistencijos struktūrą, kuri konstituoja egzistenciją. Ontologinių egzistencijos struktūrų tarpusavio ryšys vadinamas *egzistencialumu*, o jų supratimas – egzistencialiu. Jų tyrimai vadinami egzistencialia analitika.

Taigi ontologijos disciplina, tirianti buvimą apskritai, yra priklausoma nuo štai-buvimo ontinio buvimo supratingumo fakto, nes jis yra vienintelė buvimo aptikimo vieta, o tuo labiau nuo tą faktą aiškinančių jo galimybės sąlygų, atskleidžiančių ontologinę štai-buvimo ir jo supratimo struktūrą. „*Todėl fundamentinės ontologijos, iš kurios gali kilti visos kitos, reikia ieškoti egzistencialioje štai-buvimo (Dasein) analitikoje*“ [6: 13]. Buvimo tyrinėjimas yra štai-buvimo egzistencialių struktūrų analizė. Fundamentinė ontologija yra egzistenciali štai-buvimo analitika.

Žinant, kad egzistenciali analitika analizuoja štai-buvimo – žmogiškosios egzistencijos – kasdieniškąjį buvimą, natūraliai kyla klausimas, ar tik po skambiu fundamentinės ontologijos vardu nėra slepiami iš esmės antropologiniai tyrinėjimai. Heideggeris atremia šiuos priekaištus. Pagrindinis ontologijos klausimas yra buvimo klausimas apie buvimo prasmę: ką reiškia būti. Vienintelis žmogus gali mąstyti šį klausimą, nes vieninteliui žmogui jo buvimas yra klausimas ir apmąstymų tema. Todėl ir buvimą analizuoti tegali save reflektuojantis žmogiškosios egzistencijos supratimas, o buvimo supratimą ir jo galimybės sąlygas atskleidžia to paties žmogiškojo buvimo supratimo analizė. Studijuojant žmogaus buvimą atsiskleidžia ontologinės struktūros. Tuo pačiu ontologija, ieškodama atsakymo į buvimo klausimą, analizuoja žmogų ir daug ką pasako apie jo buvimą žmogiškumą – kas yra žmogus, arba, koks yra žmogiškasis buvimas. Bet žmogus ir jo žmogiškoji egzistencija tiriama buvimo klausimo požiūriu. Kitas dalykas, kad Heideggeriui pats žmogus yra *Da-sein* – save atskleidžiantis ir rodantis buvimas, žmogus neatsiejamas nuo savojo buvimo, o buvimas neatsiejamas nuo žmogaus, vien tik kuriame pasirodo. Ontologiniai tyrinėjimai neprasideda nuo žmogaus ir neina nuo jo prie buvimo, nei, atvirkščiai, nuo buvimo atgal prie

žmogaus. Mąstymas apskritai tegali judėti jau esančiame buvimo ir žmogaus santykyje, kitaip jis iš viso nėra mąstymas. Žmogaus ir buvimo tyrinėjimai neatskiriami, Heideggeris nemato skirtumo tarp buvimo ir žmogaus studijų. Bet šiems tyrimams suteikiamas ontologijos, o ne antropologijos vardas todėl, kad žmogus šiuose tyrimuose dalyvauja tik kaip apklausiamasis, Heideggerį domina žmogaus buvimas ir būtent buvimo požiūriu jis tiria žmogiškąją egzistenciją.

2. Problemos, iškylančios realizuojant šį uždavinį

Taip Heideggeris kalba tyrimų pradžioje apibrėždamas svarbiausią buvimo tyrimams – fundamentinės ontologijos – idėją. Tačiau žingsnis po žingsnio analizuojant konkrečius kasdieniškojo štai-buvimo būdus ir einant iš vienos egzistencialios analizės pakopos į kitą pradeda kilti problemos. Ryškiausiai jos atsiskleidžia keičiantis ontologinių Heideggerio tyrimų transcendentalumo laipsniui – kiekvieną kartą, kai pereinama iš kasdieniško buvimo fenomeno aprašymo į transcendentalinių jo galimybės sąlygų svarstymą.

Egzistenciali analitika, vengdama bet kurios išankstinės nuostatos, kuri galėtų būti primesta tiriamam buvimui, analizės išeities tašku renkasi kasdieniškąjį buvimą, kuris dėl savo nereflektuotumo yra apsaugotas nuo išankstinių jį apibrėžiančių idėjų. Būtent šiame empiriškame kasdienybės faktiškume yra ieškoma egzistencialių jo buvimo struktūrų, kelias į ontologiją veda per kasdienybės ontiką, judama nuo migloto ikiontologinio kasdieniškojo buvimo supratingumo prie tikslaus, sąvokomis artikuliuoto atsakymo į buvimo klausimą. Tad pirmasis žingsnis yra kasdieniškojo buvimo topografija, ontiniame lygmenyje ieškoma buvimo pasireiškimo pėdsakų. Juos aptikus ieškoma to pasireiškimo galimybės sąlygų – taip atskleidžiamas transcendentalinis egzistencialių supratimą įgalinančių struktūrų lygmuo. Šiame perėjime iš kasdienybės fenomenų aprašymo į egzistencialių jų galimybės sąlygų analizę, kurią Heideggerio tekste žymi pirmojo ir antrojo skyrių sandūra, ir susiduriame su pirmosiomis problemomis.

Neaiškumai kyla mėginant suvokti šiai perskyrai duotą įvardijimą: pirmasis skyrius vadinamas „*parengiamąja egzistencialia analitika*“, antrasis – „*ontologiškesne analize*“³. Koks yra šių dviejų – „parengiamosios“ ir „aukštesnės ontologinės, ontologiškesnės“ – charakteristikų santykis?

Fundamentinė ontologija nėra „tikrosios“ ontologijos paruošimas – ji pati ir yra tikroji ontologija. Tai liudija ir Heideggerio pastaba antrosios dalies pradžioje, reziumuojanti pirmosios dalies tyrinėjimus: „*Kas pasiekta parengiamąja štai-buvimo (Dasein) analize?*“ [6: 231] – parengiamieji tyrimai baigiasi su

pirmąją dalimi. Nors antroji dalis vadinama „ontologiškesnė“, tai dar nereiškia, kad pirmoji dalis – neontologinė. Parengiamoji egzistenciali analitika yra fundamentinės ontologijos dalis, tai liudija Heideggerio įvardijimas pirmojoje dalyje: „*die vorliegende fundamentalontologische Untersuchung*“ [6: 194]. Antroje dalyje egzistenciali štai-buvimo analizė tęsiama, tik ji nebėra parengiamoji, o analizuodama autentišką štai-buvimą – ontologiškesnė.

Šiuos sudėtingus įvardijimų tarpusavio santykius M. A. Gelvenas siūlo nusakyti skirtingu jų ontologiskumo laipsniu [2: 140]. Fundamentinė ontologija plėtojasi vis augant jos ontologiskumo laipsniui – tai reiškia, jos ontologiskumas yra galimas laipsniuoti intensyvumo dydis. Abiejų dalių tyrinėjimai yra ta pati egzistenciali analitika, jie priklauso tai pačiai fundamentinei ontologijai, o pirmoji dalis yra pasiruošimas didesniai antrosios dalies ontologiskumo laipsniui. Ko gero, tai racionaliausias būdas sudėlioti nevienareikšmius abiejų dalių tyrimų įvardijimus.

Ši tyrimų pobūdžio įvardijimo problema atskleidžia vieną labai svarbų dalyką. Heideggeris parengiamąją štai-buvimo analitiką vadina nors ir „mažiau“, bet – ontologiniais tyrinėjimais. Visgi, žvelgiant griežtai terminologiškai, pirmoji dalis yra štai-buvimo tyrinėjimai. O žmogiškasis štai-buvimas, nors ir yra būtybės buvimas, tačiau vis dėlto – būtybės, o ne „grynasis“ buvimas apskritai. Šia prasme pirmoji *Buvimo ir laiko* dalis yra visgi ontiniai tyrinėjimai, nors ir nukreipti į buvimą bei vadovaujami egzistencijos idėjos. Būtent todėl yra reikalinga antroji dalis, ontologiškesnis tyrimų lygmuo. Kita vertus, dėl ontologinio savo tikslo – ieškomos buvimo prasmės – jie yra ontologinių tyrimų dalis, ontologiniai. Šis pirmosios tyrimų dalies dvilypumas kyla iš paties štai-buvimo dvilypumų. Žmogus, kurio štai-buvimas analizuojamas, yra būtybė, todėl jo kaip būtybės tyrimai gali būti tik ontiniai ir objektiniai. Kita vertus, žmogus yra būtybė, kuri turi santykį su savo buvimu, jis yra ontologinė būtybė, ir šia prasme jo tyrimai turėtų būti ontologiniai ir neobjektiniai. *Buvimo ir laiko* kelias į buvimą veda per būtybę, į ontologiją – per ontiką. Pradėdamas tyrimus, Heideggeris tiki jų sėkmę ir ryžtingai keliauja per egzistencialius žmogiškojo štai-buvimo apibrėžtumus „gilyn“ link paties buvimo.

Antrajame *Buvimo ir laiko* skyriuje Heideggeris įtraukia naują ontologinę transcendentalinę laiko perspektyvą – ji turi paaiškinti žmogiškojo štai-buvimo egzistencialų struktūrą ir galimybes sąlygas. Laikas analizuojamas jau atskleistą ir įvardytą štai-buvimo egzistencialumą, kuris yra pirminis nesuvoktas ir neįvardytas štai-buvimo laikiškumo suvokimas – nuojauta. Visi tyrinėjimai pasistūmėja vienu sluoksniu „gilyn“: transcendentalinių vidutiniško štai-buvimo supratingumo fakto galimybes sąlygų struktūra pati

tampa faktu, kurio apriorinių galimybes sąlygų ieškoma. Antroji pakopa metodiškai ir formaliai pakartoja pirmąją. Tik pasikeitęs jos išeities taškas – štai-buvimo egzistencialumas – turi atvesti į kitokį – ontologiškesnį – jo supratimą.

Kokie yra antrosios egzistencialios analitikos dalies rezultatai? Pabaigęs antrąją analizės dalį, Heideggeris konstatuoja – atsakymas į buvimo klausimą nerastas, netgi pats buvimo klausimas dar kaip reikiant neiškeltas. Tokia egzistencialios analitikos situacija nestebina žinant, kad prieš akis dar trečiasis jos žingsnis – nebe žmogiškojo štai-buvimo, bet buvimo apskritai interpretacija. Būtent šioje vietoje turėtų būti daromas tas lemtingas perėjimas nuo *žmogiškojo buvimo* prie *buvimo apskritai*. Ir būtent šioje vietoje egzistenciali analitika nutrūksta.

Todėl galiausiai šie buvimo ir būtybės tarpusavio santykiai, žmogiškajame štai-buvime įgalinę *Buvimo ir laiko* ontologinius tyrimus, priverčia susimąstyti. Jei buvimas yra niekaip neatskiriamas nuo būtybės ir niekaip kitaip negali būti suvoktas, tik kaip būtybės buvimas, tai ar įmanoma analizuojant štai-buvimą kaip būtybės buvimą ir leidžiantis vis į gilesnius jo transcendentalumo sluoksnius prisikapstyti iki buvimo kaip tokio, nebe būtybiško, nebe štai-buvimo, ar galima jį pasiekti gryno pavidalo? Ar galima analizuoti būtybę vis nuimant nuo jos ontinius būtybiškuosius jos sluoksnius taip, kad liktų vien ontologiskasis buvimas? Ir ar egzistuoja toks buvimas *apskritai*, jei mums buvimas yra duotas tik kaip būtybės buvimas?

Perėjimą nuo ontikos prie ontologijos įgalinti gali tik tokio paties perėjimo nuo būtybės prie buvimo galimybė. Jei jos nėra, tai kad ir kaip egzistenciali analitika su kiekvienu savo etapu vis labiau „ontologiškėtu“, „grynosios“ ontologijos pasiekti ji negali.

KLAUSIANTYSIS – ŠTAI-BUVIMAS (*DASEIN*)

Problematiskas štai-buvimo vaidmuo buvimo klausimo byloje ir dėl kitos priežasties: šioje byloje jis yra ir patsai *klausiantysis*.

Buvimo klausimą kelia štai-buvimas. Štai-buvimo būdas ir jo esmė yra *rūpestis*. Ne tik egzistencialia rūpinimosi prasme, bet ir tiesiogiai, paprastai – štai-buvimui jo buvimas yra problema: savo buvimą jis turi kaip rūpestį, problemą, klausimą. Tad štai-buvimas būva *klausdamas* apie savo buvimą, klausimas yra vienas iš rūpesčio modusų, o kaip toks (manau, Heideggeris neprieštarautų) pats yra egzistencialas. Žmogiškasis štai-buvimas iš prigimties ir savo esme yra klausiančios būtybės buvimas. Ir šios klausiančios būtybės vaidmuo buvimo prasmės klausime yra labai problemiškas.

Heideggeris šio klausimo nesvarsto, bet jis neišvengiamai kyla atidžiau įsimąščius į buvimo klausimo

mo struktūrą. Klausimą kelia klausiantysis štai-bu-
vimas, klausimas yra jo buvimo būdas, tad klausimą
apibrėžia štai-buvimo struktūra. Tuo tarpu klausimas
turi atitikti klausiamojo prigimtį, kad jam nieko ne-
primedamas leistų jam pasirodyti tokiu, koku jis
savaiame pasirodo. Vadinasi, viena vertus, buvimo
klausimas turi atitikti buvimo prigimtį, kita vertus,
jis yra sąlygojamas klausiančiojo štai-buvimo prigim-
ties. O tada peršasi loginė išvada: buvimo pažinimas
arba jo supratimas apskritai yra įmanomi tik tuo-
met, jei ir žmogiškasis štai-bu-
vimas, ir buvimas ap-
skritai yra tos pačios prigimties. Jei jie yra skirtingi,
tada ir klausimas apie buvimą darosi neįmanomas.

Turint omeny vėlesnius Heideggerio apmąstymus
galima mėginti spėti, kad kaip tik dėl šios priežas-
ties ieškodamas atsakymo į buvimo klausimą Hei-
deggeris ir nusigrėžė nuo žmogiškojo štai-buvimo
analizės. Buvimas būtybei – tegu ir ypatingu santy-
kiu su juo besisiejantį – yra transcendentiškas.
Transcendentiškas jis yra dar vienu, nemaloniasiu
transcendencijos aspektu: jis yra iš principo, savo
esme *kitoks*. Žmogiškojo štai-buvimo ir buvimo ap-
skritai negalima nė lyginti – sąvokiniuose savo api-
brėžtumuose jie yra „priešiškausias“ priešybės. Visa
savo esme buvimas yra kitoks, nei kasdienis žmogiš-
kojo buvimo išgyvenimo fenomenas, tad kad ir kaip
giliai beanalizuotume, kad ir kaip tiksliai beartiku-
liuotume žmogiškąjį buvimą ir visas jo supratimą
įgalinančias struktūras, šia kryptimi eidami buvimo
niekada nepasieksime. Jis „būva“ visai kitoje pusėje.
Todėl ir galimo jo pasirodymo vėlyvuolu savo kūry-
bos laikotarpiu Heideggeris ieško visai kitose, ne
žmogiškose, o kaip tik kur kas „objektyvesnėse“ bu-
vimo išgyvenimo struktūrose – kalboje, poezijoje,
mene. O ir sąvokos, kuriomis Heideggeris mėgina
apibūdinti vienintelį galimą santykį su šiuo buvimu,
pradedama panašėti į nuolankų buvimo apsiereiškimo
laukimą [5: 133], o tai vėlgi prikišamai parodo bu-
vimo nepriklausomybę nuo tiriančiojo žmogaus
žvilgsnio ir štai-buvimo klausinėjimo. Polinkis arba
poreikis į begalinį ar galutinio atsakymo reikalau-
jantį klausinėjimą – štai-buvimo „problema“, buvi-
mo atsivėrimui ji jokios įtakos neturi. Jo nepaslėptis
veriasi kaip tiesos įvykis įvykstantis – tiesa, tik esant
žmogaus atsivėrimo štai-buvimu sąlygai, – tačiau *ne*
žmogaus valia.

Ir vis dėlto šių būties prošvaisčių prisiminimais
arba laukimu nušviestas visas vėlyvojo Heideggerio
kalbėjimas. Todėl apmąstant patį buvimo nepaslėp-
ties įvykimo faktą norom nenorom peršasi ir dar
viena štai-buvimo ir buvimo apskritai atsivėrimo vie-
nas kitam galimybę aiškinanti hipotezė. Jei ši „bū-
ties tiesa“ vis dėlto įvyksta žmogaus gyvenime, ar –
pagal savo apibrėžimą – bent jau yra galima, tai vis
dėlto galima kalbėti apie principinį žmogiškojo štai-

buvimo ir buvimo prigimčių giminingumą⁴. Buvimo
tiesa yra jo nepaslėptis – buvimas atsiveria žmogui
ir tampa jam *štai-buvimu*. Tik tai ir leidžia jį su-
prasti, jį „pažinti“, jį „patirti“ – su juo susitikti. Ta-
čiau tas pats *štai*, kuriuo buvimas atsiveria žmogui,
slypi ir paties žmogaus buvimo struktūroje. Beje, jį
Heideggeris apibrėžė kaip tokį žmogiškosios prigim-
ties aspektą, kuris žmogų išskiria iš visų kitų būty-
bių. Taigi – galima teigti, žmogiškojo štai-buvimo
štai, transcendentiškas jo prigimties ekstatiškumas,
atsispindintis ir tą patį *štai* aprašančiose bei įgali-
nančiose laiko struktūrose [1: 160], nusako giliausią
žmogiškosios prigimties esmę. Svarbiausia – buvimą
žmogui atveriantis *štai* ir žmogaus buvimo būdas –
būti *štai-buvimu* – yra tas pats. Gal jis ir nusako
giliausią paties buvimo esmę? Juk jei žmogus, būda-
mas štai-buvimu būva *klausimo* būdu, tai buvimas
turi „būti“ *atsakymo* būdu. Jei štai-bu-
vimas yra *ieško-
jimas*, tai buvimas tada yra *atsidavimas* į ieškančiojo
rankas⁵.

Tačiau savo tyrimus apribojome *Buvimo ir laiko*
tekstu. Tad prie jo turime ir grįžti, kad aptartume
paskutinį buvimo klausimo elementą – jo *išklausia-
majį* – buvimo prasmę, ir tą buvimo klausimo eta-
pą, ties kuriuo šis tekstas nutrūko.

IŠKLAUSIAMASIS – BUVIMO PRASMĖ

Egzistencialioje štai-buvimo analitikoje prasmė yra in-
terpretavimo artikuliacija, o interpretavimas – neat-
siejama supratimo dalis, tad prasmė yra *supratimą* api-
brėžiantis egzistencialas. Kaip štai-bu-
vimas būva klaus-
damas, taip jis yra ir suprasdamas, supratimas taip pat
yra egzistencialas. Kita vertus, supratimas yra pati bu-
vimo prasmė, o ši neatsiejama nuo gryno jo fakto. Tad
supratimas apibrėžia ir patį buvimą, yra ir buvimo ap-
skritai „egzistencialas“. Buvimas reiškiasi, save paro-
do per štai-buvimo supratimą, o tai reiškia, kad šia
prasmė jis yra priklausomas nuo štai-buvimo.

Svarbiausia buvimo klausimo išklausiamąjį api-
būdinanti charakteristika turbūt vis dėlto yra atsaky-
mo į buvimo klausimą nebuvimas. *Buvimo ir laiko*
pradžioje keltas reikalavimas atrasti kitokį, neobjek-
tinį pažinimo būdą visiems tyrimams pasibaigus ne-
sėkme taip ir lieka pažinimo būdo problemą atsklei-
džiančiu ir įvardijančiu reikalavimu. Lygiai tokiu pat
problematišku klausimu tampa pradžioje išreikštas
tikėjimas, kad analizuojant būtybės buvimą galima
pasiekti buvimą apskritai, kad ontologinė antropolo-
gijos analizė gali atvesti iki fundamentinės ontologi-
jos pamatų. Suabejojęs, ar gali žmogus *išklausti* iš
buvimo jo prasmę, Heideggeris eina tiesiai prie bu-
vimo klausimui palikdamas vien paruošiamąją funk-
ciją: jis turi atverti ne buvimą apskritai, o žmogišką-
jį štai-buvimą, paruošti jį buvimo fenomeno pasiro-

dymui, sužadinti jame fenomenologiškai receptyviai įsiklausymo nuostata. Atsisakęs egzistencialios analitikos, atsakymo kaip veiksmo, egzistencialo iniciatyvą Heideggeris perleidžia į buvimo rankas. O *Buvimo ir laiko* skaitytojams lieka tenkintis vieninteliu šių ontologinių tyrimų apčiuopiamu rezultatu – klausimu, buvimo klausimu. Ir kaip tada nepagalvojus: o gal buvimas ir yra klausimas, gal klausimas yra vienintelis būdas, kuriuo jis gali save parodyti?

Kaip tik tada visa *Buvimo ir laiko* egzistenciali analitika bei fundamentiniai ontologiniai jos tyrinėjimai ir pasirodo kaip nuolatinis klausimo kėlimas iš naujo, jo radikalizavimas ir vis intensyvesnis *ontologizavimas* mėginant klausimo struktūrą priartinti prie buvimo fenomeno prigimties. Tokie tyrinėjimai panašesni į klausimo kultivavimą, nei į atsakymo paiešką, nors šių paieškų nuoširdumu ir negalima abejoti. Heideggerio tikslas, kurį jis nurodo knygos pradžioje, yra buvimo klausimo *kelimas*. Pirmiausia jo prikėlimas iš metafizinės užmaršties, buvimo problemos priminimas jį pamiršusiai filosofijai ir mėginimas išprovokuoti filosofinę diskusiją šiuo klausimu. Egzistencialios analitikos parengiamasis pobūdis slypi klausimo iškėlime, jo apmąstyme ir analizėje. Žinoma, ji turi paruošti klausimą ir klausiamąjį atsakymui. O jeigu taip, tai vis dėlto Heideggerio pasirinktasis tyrimų kelias ir jo ėjimo, jo klausimo kryptis yra teisingi, o po antrosios tyrimo dalies ties perėjimu į trečiąją – esminę, ontologiškiausią, turinčią atverti patį buvimą neapriklusomai nuo štai-buvimo atverties – atsiverianti tuštuma yra nuosekli šių tyrimų tąsa ir juos apvainikuojantis autentiškiausias atsakymas į buvimo klausimą. Svarbiausioje vietoje nutrūkstantys Heideggerio tyrimai skaitytoją vis dėlto perveda į paskutiniausią šio kelio etapą – kelio po einančiojo kojomis praradimą. Po antrojo skyriaus atsiverianti tuštuma ir yra trečiasis, tikrąją buvimo prasmę atskleidžiantis šios knygos skyrius, atimantis iš skaitytojo tekstą ir metantis jį į *štai* būdu besiveriantį buvimą, kuris pats „buvoja“ štai-buvimo klausimo – rūpesčio – pavidalu.

Be abejo, taip susiklosčiusi jo knygos istorija pačiam Heideggeriui buvo netikėta. Tačiau, mano nuomone, vėlyvuojų jo kūrybos laikotarpiu išsakytos buvimo nepaslėpties link vedančios jo išvalgos vis dėlto jau veriasi ir iš objektiškai neautentiškų metafizinių sąvokų suręstame *Buvimo ir laiko* tekste. Vėlyvajame kūrybos periode suvokta buvimo nepriklausomybė nuo jį suprasti mėginančiojo štai-buvimo pastangų, jo transcendentiškas kironiškas ir nesugriebiamas, nenusipėjamas ir nesuvokiamas jo gyvenimas vis dėlto prasiveržia pro metafizinių sąvokų tekstą pačiu netikėčiausiu ir pačiu efektyviausiu būdu: skaitytoją atgreždamas nuo būtybės analizės prie „grynojo“ ir tikrojo savęs. Lygindama tai, ką Hei-

deggeris atranda savo ontologinių tyrimų pabaigoje *Buvimo ir laiko* teksto rėmuose, su vėlyvaisiais jo pasakojimais apie buvimo švytėjimą, drįstu manyti, kad ne taip jau ir toli Heideggeris nusisuko nuo *Buvimo ir laiko* pastangų savo garsiuoju *Kehre*. Jo mylimo ir cituojamo poeto Hölderlino žodžiais: „*Juk liksi tu toks, kaip pradėjai*“ [5: 368]... Tačiau šio teiginio eksplikacijai ir pagrindimui reikia jau kitų studijų.

PABAIGOS ŽODIS

Ilgos ir įdomios *Buvimo ir laiko* kelionės pabaiga – ne ją užbaigiantis paskutinis jos taškas, ne pasiektas tikslas, o naujas klausimas – naujas kelias⁶, naujas ėjimas.

Bepigu apie kelią svarstyti kaip apie Heideggerio nueitą kelią (nesvarbu, ar *Buvimo ir laiko* kelią, ar jo filosofijos kelią apskritai), jį analizuoti, matuoti, vertinti. Bet šitoks nueitas, pasibaigęs kelias nėra tikrasis *kelias*, jis yra kelio atkarpa turinti savo pradžią ir pabaigą, ilgį ir kontūrą, toks kelias yra „daiktas“, o ne „veiksmas“, ne procesas.

Tikrasis kelias – tai įsitikinimas pasirinktos krypties teisingumu ir nuolatinės abejonės, viltingas džiaugsmas dėl būsimosios kelio pabaigos ir skubėjimas į priekį, noras kuo greičiau pasiekti tikslą. O priekyje – žiojinti tuštuma, iš po kojų besitraukiantis tikrumas ir negalintis žadėti sėkmės žinojimas, baugščiai mėginantis nužymėti nors kokias nors gaires. Rizika. Į *Buvimo ir laiko* intrigą įsitraukęs ir buvimo klausimo „gyvybiškai mirtinu“ svarbumu jo gyvenimui įsitikinęs skaitytojas patiria šoką už eilinio naujas perspektyvas žadėjusio posūkio atradęs tuštumą. Ir praradęs vedlį. Šia prasme mums pasisekė, kad Heideggerio kelias jau pasibaigė: nebėra iliuzijos, kad radęs naują „teisingesnę“ kryptį, jis vėl mus vesis paskui save, ir vėl bėgsim iš paskos gėrdamiesi jo atradimais ir beveik patikėję, kad juos padarėme patys. Kelias prasideda tik su ta atsiverusia tuštuma. Su pirmuoju žingsniu į tą tuštumą. Su savo žingsniu suvokiant, kad tai yra *mano* žingsnis ir niekas kitas negali jo už mane padaryti. Su rizika ir mėginimu savo gyvenimą suprojektuoti į didžiausią savo galimybę – eiti ieškoti buvimo. SAVO buvimo, pridurtų *Buvimo ir laiko* vedlys...

Gauta
2003 02 10

Nuorodos

¹ Versdama šios Heideggerio knygos pavadinimą laikausi bendros jo termino *das Sein* vertimo *buvimu* strategijos. Heideggerio terminas *das Sein* lietuvių filosofų rašiniuose ligi šiol dažniausiai verčiamas *būtimi*. Pirminė ir vieninte-

lė heideggeriškojo *das Sein* reikšmė yra veiksmas, tuo jis skiriasi nuo lygiai tokio paties „būtiškojo“ turinio būtybės, kurios reikšmė taip pat slypi buvime, bet ne veiksmiškame, o daiktiškame jo aspekte. Būtybė yra daiktu paverstas buvimas, įrėmintas į išmatuojamus dydžius ir galimas įvairiai apibrėžti. Buvimą įvardijanti bendratis kaip tik žymi veiksmo neapibrėžtumą. Lotyniškai bendratis vadinama *modus infinitivus, infinitivus* reiškia „neapibrėžtas“. Šis jos pavadinimas žymi, kad ši veiksmožodžio forma neturi jokio laiko, skaičiaus ar asmens apibrėžtumo. Bendratis veiksmas neturi ne tik daikto „dydiškųjų“ rėmų, bet net ir veiksmo galimų apibrėžtumų – jį atliekančio asmens, asmenų skaičiaus, laiko. Bendratis slepia savyje paslaptinę ir kartu tuščią buvimo neapibrėžtumą. Bet buvimo – būtybės perskyroje didesnę reikšmę turi buvimo veiksmiškumas. *Das Sein* yra substantivuosas veiksmožodis, būtent jo veiksmiškumas ir skiria jį nuo daiktiškosios būtybės. Beje, Heideggeriui reikšmingas ir pats substantivacijos faktas, jis atspindi objektiškojo pažinimo gajumą ir visuotinumą. Indoeuropietiškos kalbos negali apie ką nors kalbėti pirma to „ko nors“ nepavertę objektu – daiktu – daiktavardžiu. Jei kalbame apie *veiksmą* (daiktavardis!), tai kalbame apie *valgymą, ėjimą, dainavimą, plaukimą* – apie veiksmo substantivacijas. Indoeuropietiška kitaip kalbėti negalime, nėra kito veiksmo įvardijimo būdo. Tai tik parodo objektyvuojančio pažinimo galingumą ir kaip sunku išvengti to objektyvacijos ir substantivacijos įpročio tiriant neobjektiškąjį ir nedaiktiškąjį buvimą.

Lietuvių kalboje bendratis *būti* substantivacija atliekama ne artikelio (kurio neturime), o priesagų pagalba. Veiksmo substantivacijai turime priesagas *-imas, -ymas: valgyti – valgymas, plaukti – plaukimas, eiti – ėjimas* ir t. t. Analogiškai sudaromas *das Sein* atitikmuo: *būti – buvimas*. Galima ginčytis, kad abu žodžiai – ir *buvimas*, ir *būtis* – reiškia tą patį. *Būtis* irgi išreiškia substantivuojamą *būti*, buvimo „substanciją“. Tuo labiau, kad abu žodžiai išreiškia tą patį turinį, juos rinktis galima pagal jų formą: *buvime* yra kur kas daugiau veiksmo nei *būtyje*, o ir gramatinę vokiškojo *das Sein* sandarą atitinka būtent *buvimas*. Tuo tarpu *būtis* kur kas artimesnė daiktiškajai *būtybei*. Kadangi buvimo ir būtybės perskyra, kuri šiuos terminus išskiriant ir juos įvardijant yra svarbiausia, lemia veiksmo ir daikto perskyra, tai manau, kad veiksmiškasis *buvimas* yra kur kas arčiau Heideggerio *das Sein* nei *būtis*. Dėl tos priežasties ir renkuosi būtent šį terminą kalbėjimui apie Heideggerio *das Sein*.

O toliau Heideggerio žodžio *das Seiende* vertimui renkuosi *būtybę* (o ne *esinį*) – dėl tos pačios *bu* šaknies kaip ir *buvime*. Dar gali kilti klausimas dėl priesagos: *būtybė* ar *buvinys*. Vėlgi kuo aiškiau stengdamasi išreikšti ir įvardyti veiksmo ir daikto perskyrą, renkuosi būtybę kaip šiek tiek „daiktiškiau“ skambančią priesagą už buvinį.

² Pastaba dėl Heideggerio termino *Dasein* vertimo. *Das Sein* yra itin sunkiai išverčiamas terminas. Kasdienėje vokiečių kalbos vartosenoje jis reiškia „gyvenimą, egzistenciją, gyvavimą“. Heideggeris, šį žodį vartodamas savo tikslams, atkreipia dėmesį į jo sandarą: *Da-sein*. Žodį *Sein* jau išvertėme kaip *buvimą*. *Da* yra prievoksmis nurodantis į kažką kaip esantį *čia* arba *ten*. Nurodoma vieta reikšmės neturi: vokiečių kalboje yra konkretūs vietos prievoksmiai *čia* ir *ten* reikšimui – *hier* ir *dort*. Tai, kad *da* vartojamas parodymui ir nurodymui daikto, kuris vienodai

gali būti ir *čia*, ir *ten*, rodo, kad *da* reikšmė slypi pačiam rodymo judesy, kurį lietuviškai geriausiai įvardija prievoksmis *štai*. Tai, kad šią rodomąją *štai* reikšmę Heideggeris atskiria nuo vietos įvardijimų *čia* ir *ten*, liudija šis Heideggerio tekstas: „*Įprasta žodynuose pateikiama reikšmė 'da' [štai] nurodo į 'hier' [čia] ir 'dort' [ten]. <...> 'Čia' ir 'ten' galimi tik kaip tam tikrame 'štai', t. y. kai yra būtybė, kuri kaip 'štai' buvimas atveria erdviškumą*“ [6: 132]. Rusiškai V. Bibichinas šį *da* verčia kaip *там* [10: 134], nors pačiam *Dasein* atranda rusišką žodį *присутствие*. Anglų kalboje tokio parodomąjo *štai* nėra, tad apie Heideggerį angliškai kalbantys filosofai priversti rinktis tarp *čia* ir *ten* (*here* ir *there*). Bet kuriuo atveju pirmenybę atiduodami vienam ar kitam, jie pabrėžia ne vietos nurodymo, o paties parodymo reikšmę. Toliau kalbėdama apie *Dasein* sandarą vartosiu *štai* vokiškojo *da* vertimui ir patį *Dasein* versiu *štai-buvimu*.

³ „*Štai-buvimo (Dasein) analizė yra <...> parengiamoji. <...> Ji turi parengti horizonto išlaisvinimą pirmapradžiškiausiam buvimo interpretavimui. Kai tik jis bus gautas, parengiamoji štai-buvimo (Dasein) analitika pareikalauš savo pakartojimo [peržiūrėjimo] aukštesnėje ir autentiškesnėje ontologinėje bazėje*“ [6: 17].

⁴ Panašią išvalgą randame ir Ernst Tugendhat straipsnyje [8: 239]. Analizuodamas Heideggerio tiesos sampratą, jis prieina išvadą, kad atvertis, kuri yra vienas svarbiausių Heideggerio tiesos apibrėžtumų, yra ne tik štai-buvimo egzistencialas, bet atveria ir patį buvimą.

⁵ Panašiai buvimo atvertį interpretuoja ir Franco Volpi [9: 35], teigdamas, kad buvimo atsivėrimas jo supratimo siekiančiam štai-buvimui išreiškia pačią buvimo prigimtį: buvimo tiesa – jo ne-paslėptis – išreiškia jo esmę.

⁶ Žodis „kelias“ – ne poetinė metafora, apibūdinanti Heideggerio tyrimus, o sąmoningai Heideggerio pasirinktas terminas visų tyrimų metodui ir jo „heideggeriškam“ savitumui nusakyti [7: 173].

Literatūra

1. Dastur Fr. The Ekstatic Constitution of Temporality. *Critical Heidegger*. Ed. by Chr. Macann. London – New York: Routledge, 1996.
2. Gelven M. A. *Commentary on Heidegger's 'Being and Time'*. Illinois: Northern Illinois University Press, 1989.
3. Heidegger M. *An Introduction to Metaphysics*. New Haven and London: Yale University Press, 1959.
4. Heidegger M. *Platons Lehre von der Wahrheit*. Francke Verlag Bern, 1954.
5. Heideggeris M. *Rinkiniai raštai*. Vilnius: Aidai, 1992.
6. Heidegger M. *Sein und Zeit*. Tbingen: Max Niemeyer Verlag, 1993.
7. Herrmann Fr. W. Way and Method in Philosophy. *Critical Heidegger*. Ed. by Chr. Macann. London – New York: Routledge, 1996.
8. Tugendhat E. Heidegger's Idea of Truth. *Critical Heidegger*. Ed. by Chr. Macann. London – New York: Routledge, 1996.
9. Volpi Fr. *Dasein as Praxis: Heidegger and Aristotle*. *Critical Heidegger*. Ed. by Chr. Macann. London – New York: Routledge, 1996.
10. Хайдеггер М. *Бытие и время*. Пер. В. В. Библичина. Москва: Ad Marginem, 1997.

Milda Paulikaitė

FATE OF HEIDEGGER'S ONTOLOGICAL RESEARCH: A LOGICAL(MIS?) FORTUNE

Summary

The question of the end of Heidegger's ontological research is discussed in detail and given a non-traditional interpretation. The initial plan of Heidegger's *Being and Time* was not realized. Heidegger comments on the fact of incompleteness of his book, claiming that the main reason that ontological research ended in failure was the metaphysical nature of the research and its objectively metaphysical language. In author's opinion, one has to look for the reason of the principle incompleteness of the research of the question of Being in the question itself and the way it was formulated. In this question Being in general is related with the human being of Dasein by a manifold relationship. Very often Being is exchanged with

the being of Dasein in that relationship. Heidegger does not always legitimate or ground that exchange. Author thoroughly analyses the formal structure of the question of Being and all its components.

Most of Heidegger's commentators treat the end of his existential analytics as the failure that made later Heidegger change the direction, method and language of his research. The author of the article claims that the very absence of the answer to the question of Being is not unambiguous at all and requires special attention: Heidegger's narration discontinues and opens itself for the emptiness, but by this act it turns its reader from the analysis of being to the existential or authentically ontological understanding of Being. In this sense the *Kehre* of later Heidegger does not so much alienate from the way towards the uncoveredness of Being that had been started in *Being and Time*.

Key words: Heidegger, ontology, anthropology, Being, existential analytics